

РОЗДІЛ 7.

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

УДК 351.743(477)

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВООХОРОННОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ

GENERAL CHARACTERISTIC OF THE ADMINISTRATIVE AND LEGAL SUPPORT OF THE IMPLEMENTATION OF THE LAW ENFORCEMENT FUNCTIONS OF THE STATE

Безпалова О.І.,

доктор юридичних наук, доцент,
начальник кафедри адміністративної діяльності ОВС
факультету з підготовки фахівців для підрозділів міліції
громадської безпеки та кримінальної міліції у справах дітей
Харківського національного університету внутрішніх справ

Обґрунтовано, що в механізмі адміністративно-правового регулювання реалізації правоохоронної функції держави можна виокремити дві складові: статичну й динамічну. Доведено значущість дослідження змісту статичної складової зазначеного механізму – адміністративно-правового забезпечення. Сформульовано основні ознаки адміністративно-правового забезпечення реалізації правоохоронної функції держави. Проаналізовано основні критерії, за якими має оцінюватися ефективність такого забезпечення: результативність, адекватність, практичність і відповідність новій доктрині адміністративного права.

Ключові слова: механізм адміністративно-правового регулювання, правоохоронна функція держави, адміністративно-правове забезпечення, ознаки, критерії, ефективність.

Обосновано, что в механизме реализации правоохранительной функции государства можно выделить две составляющие: статическую и динамическую. Показана значимость исследования сущности статической составляющей данного механизма – административно-правового обеспечения. Сформулированы основные особенности административно-правового обеспечения реализации правоохранительной функции государства. Проанализированы основные критерии, по которым должна оцениваться эффективность такого обеспечения: результативность, адекватность, практичность и соответствие новой доктрине административного права.

Ключевые слова: механизм административно-правового регулирования, правоохранительная функция государства, административно-правовое обеспечение, признаки, критерии, эффективность.

It is proved that the mechanism of implementation of the law enforcement functions of the state can be divided into two components: static and dynamic. The importance of the research component of the static nature of this mechanism – the administrative and legal support. The basic features of the administrative and legal support of the implementation of the law enforcement functions of the state. We analyzed the main criteria by which the effectiveness of such should be evaluated to ensure: effectiveness, relevance, practicality and compliance with the new doctrine of administrative law.

Key words: mechanism of administrative and legal regulation, law enforcement function of the state, administrative and legal support, features, criteria effectiveness.

Постановка проблеми. Сучасний етап реформування правоохоронних органів зумовлює необхідність створення ефективної державної політики в правоохоронній сфері. Однією з найважливіших передумов ефективності державної політики в правоохоронній сфері є гарантування комплексного й узгодженого адміністративно-правового забезпечення реалізації правоохоронної функції держави (тобто розроблення відповідної нормативно-правової бази). Саме на рівні нормативно-правових актів мають створюватися пріоритетні напрями реалізації правоохоронної функції держави, визначатися коло суб'єктів, відповідальних за її реалізацію за окремими напрямами, закріплюватися шляхи взаємодії зазначених суб'єктів, окреслюватися проблемні питання, пов'язані із забезпеченням реалізації правоохоронної функції, та пропонуватися шляхи їх вирішення. Таким чином, вагома соціальна роль правоохоронної функції держави й особливе місце, яке ця функція посідає в державному механізмі, зумовлюють актуальність формування цілісної нормативно-правової бази, у якій мають визначатися всі необхідні механізми реалізації правоохоронної функції держави.

Стан наукового дослідження. Вивченню особливостей реалізації правоохоронної функції держави, у тому числі й різноманітним аспектам адміністративно-правового забезпечення реалізації цієї функції, присвятили свою увагу такі науковці, як В.Б. Авер'янов, О.М. Бандурка,

В.В. Галунько, А.П. Головін, І.П. Голосніченко, С.М. Гусаров, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, Є.А. Котельникова, В.Г. Лукашевич, М.В. Макарейко, М.І. Мельник, О.В. Негодченко, В.І. Олефір, П.М. Рабінович, О.Ф. Скакун, М.М. Тищенко, П.П. Фатєєв, М.І. Хавронюк, В.Н. Хропанюк, О.І. Цибулевська, В.С. Четверіков, В.К. Шкарупа, І.М. Шопіна та інші. У результаті аналізу праць зазначених учених з'ясуємо, що окремі аспекти реалізації правоохоронної функції держави залишаються недостатньо дослідженими, не розкрито повною мірою специфіку всіх правотворчих процесів у цій сфері. Зокрема, мова йде про необхідність вироблення дієвої нормативно-правової бази, яка визначала б пріоритетні напрями державної політики в правоохоронній сфері, регламентувала б діяльність відповідних органів державної влади щодо реалізації правоохоронної функції держави.

Постановка завдання. Саме наявність належного адміністративно-правового забезпечення є одним із дієвих засобів узгодження діяльності відповідних суб'єктів реалізації правоохоронної функції держави із сучасними умовами розвитку України та кращими європейськими стандартами адміністрування в правоохоронній сфері. Таким чином, з огляду на викладене та те, що нормативно-правова база реалізації правоохоронної функції держави нині перебуває на стадії становлення й удосконалення, у межах статті буде з'ясовано сутність адміністративно-правового

забезпечення реалізації правоохоронної функції держави, визначено роль і місце в механізмі реалізації правоохоронної функції держави, окреслено коло проблем, що виникають під час розроблення й реалізації окремих нормативно-правових актів, та вироблено пропозиції й рекомендації щодо шляхів їх усунення.

Виклад основного матеріалу. Значення адміністративно-правового забезпечення реалізації правоохоронної функції держави зумовлюється тим, що саме завдяки праву й правовому регулюванню відбувається впорядкування суспільних відносин, забезпечується виділення та закріплення прав і свобод особи й інших учасників публічно-правових правовідносин, створюються відповідні правові механізми їх забезпечення та захисту [1, с. 166]. Відповідно до точки зору М.М. Добкіна щодо значення правового регулювання діяльності місцевих державних адміністрацій [1, с. 167], системність як ознака (властивість) загального права передається або успадковується певними явищами правової дійсності, у тому числі правовим регулюванням (особливе право), а також таким різновидом цього регулювання, яким є правове регулювання реалізації правоохоронної функції держави. Отже, адміністративно-правове регулювання реалізації правоохоронної функції держави можна розглядати як системне явище, що має власну структуру.

Вважаємо, що адміністративно-правове регулювання реалізації правоохоронної функції держави – це специфічний вид правового впливу адміністративно-правових форм і засобів, що в сукупності становлять механізм адміністративно-правового регулювання реалізації правоохоронної функції держави, на діяльність відповідних суб'єктів із метою забезпечення їх нормального функціонування й ефективного виконання покладених на них обов'язків у сфері підтримання законності та правопорядку, охорони й захисту прав і свобод громадян, протидії злочинності в усіх її проявах.

У механізмі адміністративно-правового регулювання реалізації правоохоронної функції держави можна виділити дві складові: статичну й динамічну. Статична складова включає в себе адміністративно-правові норми, які регламентують специфіку реалізації правоохоронної функції держави. Інші ж елементи адміністративно-правового механізму реалізації правоохоронної функції держави (інституційна складова, принципи, форми та методи, правовідносини й ресурсна складова) виступають динамічною складовою. Механізм адміністративно-правового регулювання реалізації правоохоронної функції – це динаміка, забезпечення реального функціонування всієї статичної єдності елементів.

Ефективність усього адміністративно-правового механізму реалізації правоохоронної функції держави залежить від грамотного поєднання статичної та динамічної складової. Звісно, і статична, і динамічна складові адміністративно-правового механізму реалізації правоохоронної функції держави є рівноцінними за своїм значенням і роллю в самому механізмі. Проте без належним чином налагодженої статичної складової ефективність усього механізму буде мінімальною: статична складова забезпечує належне функціонування динамічної складової. У зв'язку із цим важливого значення набуває дослідження змісту статичної складової механізму адміністративно-правового регулювання реалізації правоохоронної функції держави.

Невід'ємною складовою механізму адміністративно-правового регулювання реалізації правоохоронної функції держави є адміністративно-правове забезпечення, тобто статична складова. Особливе значення цієї складової підкреслюється тим, що в сучасному суспільстві, яке характеризується державною організацією, базова управлінська діяльність опосередковується правовим регулюванням, оскільки лише за допомогою права, яке завдяки низці власних сутнісних ознак є найдієвішим засобом регулю-

вання суспільних відносин, а також правового інструментарію можливим є забезпечення оптимального функціонування соціальної системи та досягнення визначених суспільством цілей [2, с. 8].

Зміст адміністративно-правового забезпечення реалізації правоохоронної функції держави полягає у формуванні необхідної правової бази, яка створювала б необхідні умови для функціонування правоохоронної сфери, усебічно регламентувала б особливості розподілу функцій між окремими суб'єктами та специфіку виконання ними покладених на них обов'язків. Що ж стосується адміністративно-правового регулювання реалізації правоохоронної функції держави, то в його межах відбувається реалізація норм, закріплених у нормативно-правових актах, у конкретній сфері суспільного життя, тобто відбувається владний вплив держави (в особі її органів) на суспільні відносини. Слід звернути увагу на те, що правове регулювання стосується лише тих суспільних відносин, належне функціонування яких не можливе без використання відповідних правових засобів.

Діяльність щодо реалізації правоохоронної функції держави, як і будь-яка інша діяльність, має регламентуватися відповідними нормативно-правовими актами, тобто порядок та особливості її здійснення повинні чітко визначатися на законодавчому рівні. Основу адміністративно-правового забезпечення реалізації правоохоронної функції держави становлять нормативно-правові акти, які за своєю юридичною природою поділяються на закони й підзаконні нормативно-правові акти. Закони, які посідають провідне місце в системі нормативно-правових актів, є нормативно-правовими актами представницького вищого органу державної влади (або громадянського суспільства – безпосередньо народу); вони регулюють найважливіші питання суспільного життя, встановлюють права й обов'язки громадян, мають вищу юридичну силу і приймаються з дотриманням особливої законодавчої процедури [3, с. 316].

Відповідно до рішення Конституційного Суду України в справі за конституційним зверненням Київської міської ради професійних спілок щодо офіційного тлумачення частини 3 статті 21 Кодексу законів про працю України (справа про тлумачення терміна «законодавство») термін «законодавство» варто розуміти так, що ним охоплюються закони України, чинні міжнародні договори України, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, а також постанови Верховної Ради України, укази Президента України, декрети й постанови Кабінету Міністрів України, прийняті в межах їх повноважень і відповідно до Конституції України та законів України [4]. Слід зауважити, що в цьому тлумаченні законодавства немає згадки про такі важливі нормативно-правові акти, як накази міністерств та інших центральних органів виконавчої влади.

У зв'язку із цим доцільно навести думку Ю.В. Мельника, який визначає три рівні системи законодавства: 1) конституційний рівень; 2) рівень законів та інших прирівняних до них актів; 3) рівень підзаконних нормативно-правових актів, який у свою чергу поділяється на такі підрівні: постанови Верховної Ради України, акти Президента України, постанови й розпорядження Кабінету Міністрів України; накази міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, розпорядження голів місцевих державних адміністрацій, накази інших місцевих органів виконавчої влади [5]. Схожої позиції дотримується О.М. Музичук, який вважає, що терміном «законодавство» охоплюються також нормативно-правові акти центральних органів виконавчої влади, які мають загальнообов'язкову дію на всій території України та є зареєстрованими у встановленому порядку в Міністерстві юстиції України [6, с. 34].

В Україні створено основні засади адміністративно-правового забезпечення реалізації правоохоронної функції держави. До нормативно-правових актів, що регла-

ментують особливості реалізації правоохоронної функції держави, належать такі:

1) *міжнародні правові акти*. Зазначені нормативно-правові акти поділяються на такі, що визначають стандарти забезпечення прав і свобод людини (зокрема, у діяльності правоохоронних органів), та такі, що закріплюють особливості взаємодії правоохоронних органів різних держав щодо протидії злочинності й забезпечення правопорядку. Ці документи слугують правовою основою взаємодії або міжнародного співробітництва правоохоронних органів України з правоохоронними структурами інших країн [7, с. 189; 8, с. 148–151]. До міжнародних нормативно-правових актів, норми яких спрямовуються на реалізацію правоохоронної функції держави, належать Європейська конвенція про видачу правопорушників 1957 р. з Додатковими протоколами до неї 1975 р. і 1978 р., Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності від 15 листопада 2000 р., Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31 жовтня 2003 р., Декларація про поліцію від 8 травня 1979 р., Європейський кодекс поліцейської етики від 19 вересня 2001 р., Кодекс поведінки посадових осіб із підтримання правопорядку від 17 грудня 1979 р. тощо;

2) *Конституція України*, у якій закріплені конституційні вимоги щодо захисту прав, свобод і законних інтересів громадян, найбільш загальні вихідні основи організації й діяльності суб'єктів реалізації правоохоронної функції держави, що знаходять свій подальший розвиток у законах та інших підзаконних нормативно-правових актах;

3) *законодавчі акти*, які поділяються на закони, що визначають загальні засади реалізації правоохоронної функції держави, окремі напрями реалізації правоохоронної функції держави, правовий статус суб'єктів реалізації правоохоронної функції держави. Законодавче забезпечення не може та не повинне повною мірою впорядковувати всі відносини, що виникають у ході реалізації правоохоронної функції держави. Для локального, динамічного й оперативного вирішення проблемних питань може застосовуватися підзаконне адміністративно-правове забезпечення;

4) *підзаконні нормативно-правові акти*, до яких належать укази й розпорядження Президента України, постанови й розпорядження Кабінету Міністрів України, нормативні акти центральних органів виконавчої влади у вигляді наказів, інструкцій і положень, нормативні акти місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. Зазначені нормативні документи конкретизують і деталізують діяльність кожного суб'єкта реалізації правоохоронної функції держави з огляду на специфіку й призначення його завдань і функцій;

5) *акти індивідуальної дії*, які видаються на підставі конкретних юридичних норм (індивідуальне регулювання). Індивідуальне регулювання – це впорядкування поведінки людей за допомогою актів застосування норм права, тобто індивідуальних рішень, розрахованих на одну конкретну життєву ситуацію [3, с. 495]. Індивідуальні акти є поширеними в практиці державно-управлінської діяльності, оскільки вони найбільшою мірою відповідають її виконавчому призначенню та є найважливішим засобом оперативного вирішення поточних питань управління [9, с. 204]. Як зазначає Л.Л. Попов, саме індивідуальні акти забезпечують реалізацію юрисдикційної (правоохоронної) функції адміністративного права й виконавчої влади [10]. В індивідуальних актах знаходять відображення адміністративно-правові норми з огляду на конкретну обстановку та фактичну специфіку юридичної ситуації. Основною вимогою до індивідуальних актів є їх сувора відповідність адміністративно-правовим актам, у яких закріплюється вся специфіка реалізації правоохоронної функції держави. Головне в цих актах – конкретність, тобто вирішення за їх допомогою індивідуальних справ і питань щодо конкретних осіб, виникнення персоніфікованих адміністративних

правовідносин, зумовлених цими актами [11]. Прикладами актів індивідуальної дії є управлінські рішення, що приймаються суб'єктами реалізації правоохоронної функції держави для налагодження безперешкодного процесу виконання покладених на них обов'язків (наприклад, накази про призначення на посаду та звільнення з посади), заходи дисциплінарної відповідальності щодо працівників цих суб'єктів (наприклад, винесення постанови про накладання штрафу), рішення про взаємодію окремих суб'єктів реалізації правоохоронної функції держави тощо.

Основні ознаки адміністративно-правового забезпечення реалізації правоохоронної функції держави є такими:

- тісний зв'язок із державою (саме держава в особі її відповідних органів розробляє та приймає необхідні нормативно-правові акти, норми яких регулюють різноманітні аспекти реалізації правоохоронної функції держави);

- доцільність (конкретні адміністративно-правові акти приймаються з урахуванням нагальних потреб сучасності, тієї ситуації, що склалася в державі, наявних загроз належному функціонуванню правоохоронної сфери, необхідності підвищення ефективності діяльності відповідних суб'єктів);

- комплексний характер і системність (адміністративно-правове забезпечення реалізації правоохоронної функції держави характеризується складною структурою; варіації нормативно-правових актів відрізняються залежно від суб'єкта, який їх приймає, цілей, що ставляться перед конкретним нормативно-правовим актом, та очікуваних результатів, а також використаного при цьому юридичного інструментарію);

- владний вплив на суспільні відносини з метою їх упорядкування;

- поєднання нормативно-правового та індивідуального регулювання;

- адресність і вибіркового впливу (норми відповідних адміністративно-правових актів із метою забезпечення їх ефективного функціонування та здійснення результативного впливу спрямовуються до конкретного кола суб'єктів реалізації правоохоронної функції держави, тобто відбувається певна персоніфікація адміністративно-правових норм);

- процесуальний характер реалізації (у відповідних адміністративно-правових нормах міститься вказівка на послідовність та узгодженість дій суб'єктів реалізації правоохоронної функції держави, тобто певний правовий алгоритм здійснення завдань, покладених на суб'єктів);

- тривалість у часі та стабільність (спочатку приймаються закони, норми яких регламентують найбільш значущі моменти, що виникають під час забезпечення належного функціонування правоохоронної сфери; потім із метою деталізації норм, що містяться в законах, приймаються підзаконні нормативно-правові акти, які конкретизують і деталізують закони);

- цілеспрямований, організований та результативний характер;

- упорядкованість (норми, які містяться в нормативно-правових актах, що регулюють особливості реалізації правоохоронної функції держави, являють собою не просту сукупність, а впорядковану систему, якій притаманні внутрішня узгодженість і наявність взаємозв'язків);

- нормативність (ця ознака притаманна лише нормативно-правовим актам і не стосується актів індивідуальної дії).

Існуюча сьогодні система адміністративно-правового забезпечення реалізації правоохоронної функції держави не є бездоганною. Безумовно, усі недоліки адміністративно-правового забезпечення реалізації правоохоронної функції держави здійснюють безпосередній вплив на весь механізм реалізації правоохоронної функції, а це у свою чергу негативно позначається на рівні охорони й захисту прав і свобод громадян, стані законності та правопорядку

в державі. У зв'язку із цим не викликає жодних сумнівів необхідність подальшого вдосконалення системи адміністративно-правових актів, нормами яких впорядковується весь процес реалізації правоохоронної функції держави, визначаються ключові напрями діяльності суб'єктів реалізації правоохоронної функції держави, основні форми й методи їх діяльності. Отже, важливого значення набуває вироблення та реалізація системних заходів у напрямі підвищення ефективності адміністративно-правового забезпечення реалізації правоохоронної функції держави.

Під ефективністю адміністративно-правового забезпечення реалізації правоохоронної функції держави варто розуміти співвідношення між метою адміністративно-правового забезпечення та тим результатом, якого було досягнуто. Основними критеріями, за якими має оцінюватись ефективність адміністративно-правового забезпечення реалізації правоохоронної функції держави, слід назвати такі: результативність, адекватність, практичність і відповідність сучасній доктрині адміністративного права. Основними моментами, на які варто звертати увагу під час підвищення ефективності адміністративно-правового забезпечення реалізації правоохоронної функції держави, є такі: а) правильне формулювання мети, якої має бути досягнуто в результаті адміністративно-правового забезпечення реалізації правоохоронної функції держави; б) удосконалення правотворчого процесу шляхом підвищення якості відповідних нормативно-правових й індивідуальних актів та оптимізації юридичної процедури; в) удосконалення процесу реалізації норм права; г) підвищення рівня правової культури всіх суб'єктів реалізації правоохоронної функції держави.

Підсумовуючи викладене, зазначимо, що оптимізація наявного адміністративно-правового забезпечення реалізації правоохоронної функції держави потребує вжиття таких заходів:

- 1) здійснення загальної й видової систематизації чинних нормативних правових актів у правоохоронній сфері за різними напрямками для підготовки й видання в перспективі зводу (зібрання) законодавства України;
- 2) удосконалення механізмів взаємодії законодавчої, виконавчої та судової гілок влади в процесі підготовки законопроектів;
- 3) припинення практики ухвалення нормативних актів, успішна реалізація яких не забезпечується відповідними фінансовими умовами;
- 4) перегляд чинних нормативних актів щодо такої забезпеченості;
- 5) формування ефективних механізмів відшкодування державою шкоди й витрат, спричинених незаконними діями (бездіяльністю) судових і правоохоронних органів, неправосудними рішеннями, тяганиною тощо;
- 6) створення дієвих механізмів відстоювання Україною своїх національних інтересів на міжнародному рівні та впливу на вдосконалення основоположних міжнародно-правових принципів і норм;
- 7) встановлення на законодавчому рівні чітких процедурних правил імплементації міжнародних норм у вітчизняне законодавство, а також виявлення й усунення протиріч між нормами національного та міжнародного права [12, с. 24].

У зв'язку із цим важливого значення набуває також запровадження стратегії «інноваційного прориву», прискорення процесів інтелектуалізації та інформатизації, доброзичливого сприйняття нових ідей, знань, технологій, готовності до їх практичної реалізації в правоохоронній сфері [13].

Висновки. Проведений аналіз теоретичних засад адміністративно-правового забезпечення реалізації правоохоронної функції держави дозволив дійти висновку про необхідність концептуалізації державної політики в правоохоронній сфері. Концепція державної політики в правоохоронній сфері як політико-правовий документ доктринального правового характеру має відображати концептуальні основи такої політики, тобто враховувати систему теоретичних поглядів щодо змісту, принципів, завдань і мети державної політики в правоохоронній сфері, а також визначати систему заходів, які мають окреслювати шляхи її практичної реалізації [14, с. 164].

Розроблення й прийняття єдиної загальнонаціональної Концепції державної політики в правоохоронній сфері обумовлюються об'єктивними й суб'єктивними чинниками. До об'єктивних чинників належать, зокрема, рівень політико-правового розвитку суспільства, вироблені українською спільнотою принципи реалізації правоохоронної функції держави, наявна нормативно-правова база в цій сфері. Ретельний аналіз зазначених чинників надає можливість реально оцінити сучасний стан правового регулювання, рівень взаємодії держави та громадянського суспільства, усвідомити необхідність вироблення належного правового інструментарію. Виявлення існуючих проблем у цих напрямках вимагає прийняття адекватних стратегічних політико-правових рішень. Сутність суб'єктивних чинників полягає в усвідомленні державою та українським суспільством основної мети, завдань, принципів подальшого правового розвитку, необхідності вдосконалення механізму реалізації правоохоронної функції держави, чіткого розуміння значущості ефективної координації зусиль усіх суб'єктів державної політики в правоохоронній сфері, важливості постійного правового розвитку суспільства.

У Концепції державної політики в правоохоронній сфері обов'язково мають відобразитися такі ключові моменти:

- наявний рівень правового розвитку та перспективні напрями вдосконалення правового механізму реалізації правоохоронної функції держави;
- рішення Президента України про обрання й затвердження курсу стратегічного розвитку правоохоронної сфери;
- основи напрями, які мають закріплюватися у відповідних різномірних, галузевих, спеціальних концептуальних, доктринальних і програмних документах, що будуть прийматися в межах реалізації державної політики в правоохоронній сфері;
- система заходів щодо подолання негативних тенденцій, які мають місце під час реалізації державної політики в правоохоронній сфері;
- фактори, що впливають на якісну реалізацію державної політики в правоохоронній сфері, та шляхи підвищення ефективності такої політики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Добкін М.М. Місцеві державні адміністрації України: становлення, розвиток та функціонування : [монографія] / М.М. Добкін. – Х. : Золота миля, 2012. – 567 с.
2. Ванчук І.Д. Спосіб правового регулювання: окремі аспекти / І.Д. Ванчук // Юридичний науковий електронний журнал. – 2014. – № 1. – С. 8–11. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.lsej.org.ua/1_2014/01.pdf.
3. Скакун О.Ф. Теория государства и права : [учебник] / О.Ф. Скакун. – Х. : Консум, 2000. – 704 с.
4. Рішення Конституційного Суду України в справі за конституційним зверненням Київської міської ради професійних спілок щодо офіційного тлумачення частини 3 статті 21 Кодексу законів про працю України (справа про тлумачення терміна «законодавство») від 9 липня 1998 р. № 12-рп/98 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 32. – Ст. 59.

5. Мельник Ю.В. Правове регулювання діяльності місцевих органів виконавчої влади : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / Ю.В. Мельник. – К., 2006. – 18 с.
6. Музичук О.М. Контроль за діяльністю правоохоронних органів в Україні: адміністративно-правові засади організації та функціонування : дис. ... докт. юрид. наук : спец. 12.00.07 / О.М. Музичук. – Х., 2010. – 481 с.
7. Смирнов М.І. Сутність і правова природа міжнародного співробітництва держав у сфері кримінального процесу / М.І. Смирнов // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. – 2004. – № 1. – С. 187–196.
8. Степаненко К.В. Взаємодія міліції з поліцейськими організаціями іноземних країн / К.В. Степаненко // Право України. – 2003. – № 3. – С. 148–151.
9. Неугодинов А.О. Специфіка правових актів індивідуальної дії / А.О. Неугодинов // Актуальні проблеми держави і права. – 2009. – Вип. 45. – С. 204–207.
10. Административное право / под ред. Л.Л. Попова. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Юрист, 2005. – 703 с.
11. Адміністративне право. Академічний курс : [підручник] : у 2 т. / редкол. : В.Б. Авер'янов та ін. – К. : Юридична думка, 2004– . – Т. 1 : Загальна частина. – 2004. – 584 с.
12. Руднева О.М. Правова політика України: стан, проблеми концептуалізації та підвищення ефективності : [аналіт. доповідь] / О.М. Руднева, О.Н. Ярмиш // Правова політика України: концептуальні засади та механізми формування : зб. матер. наук.-практ. конф. (м. Київ, 5 грудня 2012 р.). – К. : Нац. ін-т стратег. досліджень, 2013. – С. 6–26.
13. Безпалова О.І. Щодо визначення сутності, ознак та класифікації інновацій / О.І. Безпалова // Наука і правоохорона. – 2010. – № 4. – С. 271–277.
14. Безпалова О.І. Адміністративно-правовий механізм реалізації правоохоронної функції держави : [монографія] / О.І. Безпалова. – Х. : Ніка Нова, 2014. – 544 с.

УДК 342.922

ПОРЯДОК ОБРАННЯ Й ДОСТРОКОВЕ ПРИПИНЕННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ ДЕПУТАТІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ

THE ORDER OF ELECTION AND TERMINATION OF AUTHORITIES OF DEPUTIES OF LOCAL GOVERNMENTS UNDER THE LEGISLATION OF UKRAINE AND POLAND

Бучинська А.Й.,

кандидат юридичних наук,

старший викладач кафедри правознавства

Житомирського національного агроєкологічного університету

У статті досліджуються умови й порядок обрання депутатів місцевого (територіального) самоврядування за законодавством України та Польщі, а також підстави дострокового припинення їх повноважень. Зроблено висновок про необхідність запровадження українським законодавцем цензу осілості для депутатів місцевого самоврядування у вигляді місця постійного проживання на території відповідної територіальної громади.

Ключові слова: депутат місцевого самоврядування, віковий ценз, ценз осілості, місце постійного проживання.

В статье исследуются условия и порядок избрания депутатов местного (территориального) самоуправления по законодательству Украины и Польши, а также основания досрочного прекращения их полномочий. Сделан вывод о необходимости введения украинским законодателем ценза оседлости для депутатов местного самоуправления в виде места постоянного проживания на территории соответствующей территориальной общины.

Ключевые слова: депутат местного самоуправления, возрастной ценз, ценз оседлости, место постоянного проживания.

The article examines the terms and order of election of local (territorial) self-government under the legislation of Ukraine and Poland, and basics for termination of their authorities. The paper made a conclusion on necessity for implementation of residential qualification for deputies of local governments on the level of legislation in a form of residence permit in a certain community.

Key words: deputy of local government, age qualification, residential qualification, permanent residence.

У діяльності місцевого самоврядування велику роль відіграють депутати місцевих рад, які, на думку О.В. Батанова, є «головною, фактично стратегічною, фігурою представницького органу місцевого самоврядування» [1, с. 377] та яким територіальна громада доручає виступати від свого імені й приймати рішення щодо управління публічними справами на відповідній території.

Конституція України в ч. 1 ст. 141 закріплює положення про виборність депутатів до представницьких органів місцевого самоврядування на основі загального, рівного, прямого виборчого права шляхом таємного голосування строком на п'ять років [2].

Конституція Республіки Польща в ч. 2 ст. 169 також визначає загальний порядок обрання депутатів до представницьких органів територіального самоврядування шляхом проведення виборів, які відбуваються на основі прямого, рівного, загального виборчого права в таємному голосуванні [3].

Статтею 7 Європейської хартії місцевого самоврядування визначаються умови здійснення функцій виборними особами на місцевому рівні. До цих функцій віднесено такі: 1) вільне здійснення обраними представниками своїх функцій; 2) отримання фінансового відшкодування витрат, здійснених під час виконання ними мандату, а також відшкодування за необхідності втрачених доходів або винагороди за виконану роботу й відповідний захист соціального забезпечення; 3) функції та діяльність, не сумісні з мандатом обраного місцевого представника, визначаються винятково законом або основоположними правовими принципами [4]. М.О. Баймуратов вважає, що серед зазначених вимог найважливішою, яка носить «скоріше імперативний характер», є умова про вільне здійснення місцевими виборними особами їхніх повноважень [5, с. 333].

Як постає з польських та українських конституційних норм, більш детальне регулювання порядку обрання